

INFORMĀCIJAS UN DOKUMENTĀCIJAS TERMINOLOĢIJAS APAKŠKOMISIJAS VEIKUMS 2020-2022

---

*Konference “Aktualitātes bibliotēku nozares un saskarnozaru
terminoloģijā”*

07.10.2022. Tiešsaistē

Galvenās tēmas

- ID TAK sastāvs, darbība, mērķi, uzdevumi
- kovidlaika izaicinājumi
- standarti un normatīvdokumenti bibliotēku nozares terminoloģijā
- konsultācijas terminu lietojumā
- terminu pieejamība tīmeklī un publicitāte
- RDA vārdnīca

LZA TK Informācijas un dokumentācijas terminoloģijas apakškomisija

- Darbību sāka 2011. gadā – pārstāv bibliotēku un arhīvu nozari
- **ID TAK Nolikumā ierakstīts mērķis** – vienotas, jēdzieniski definētas un ar Eiropas Savienības spēkā esošiem starptautiskiem standartiem saskaņotas terminoloģijas sistēmas izstrāde valsts valodā savā darbības sfērā.
- Galvenie uzdevumi

Terminu izstrāde un apstiprināšana

Uzziņas un konsultācijas terminu lietojumā

Terminu pieejamības nodrošināšana tīmeklī, publicitāte

ID TAK sastāvs

Inta Virbule – priekšsēdētāja (LNB)

Inese Kazāka – sekretāre (LNB)

Aldis Lauzis – valodas konsultants

Anita Goldberga – LNB Bibliogrāfijas institūts

Inta Kriškāne – LU, Akadēmiskā bibliotēka

Daina Pakalna – LU SZF, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa

Anita Rašmane – LNB, Bibliogrāfijas institūts

Māra Jēkabsons – Latvijas Bibliotekāru biedrība

Gatis Karlsons – Latvijas Nacionālais arhīvs

Valdis Rūsiņš – Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Dokumentācijas pārvaldības departaments

Sarmīte Šāvēja – Latvijas Arhīvistu biedrība

2020-2022 kovidlaika izaicinājumi

- ID TAK 2020. gada 12. marta klātienes sēde atcelta – izdots MK Rīkojums “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”
- Piemērošanās “tāldarbam”

termins atrodams LNTP <https://termini.gov.lv/atrast/t%C4%81ldarbs>

- Turpmāk TAK sēdes notiek attālināti – 6 attālinātas sēdes, kurās izskatīti ap 300 termini
- 2020. gada ikgadējā terminoloģijas konference atcelta – tās vietā pasākums “Aktuāli terminoloģijas resursi un rīki – atbalsts bibliotēku nozares un saskarnozaru speciālistiem” cikla “Tikšanās bibliotekāru stāvā” ietvaros

Standarti bibliotēku nozares terminoloģijā

- LVS ISO 5127:2017 Informācija un dokumentācija. Pamatvirzieni un vārdnīca
Sadarbība ar LU SZF Informācijas un bibliotēku nodaļas studentiem un pasniedzējiem
- Standarts LVS ISO 16439:2022 Informācija un dokumentācija. Metodes un procedūras bibliotēku ietekmes novērtēšanai

Konsultācijas – iesūtīti jautājumi/ termini saistīti ar ikdienas darbu

- elektroniskas konsultācijas ar apakškomisijas dalībniekiem, nozares un starpnozaru speciālistiem
- pēc nepieciešamības jautājumi iekļauti izskatīšanai terminoloģijas apakškomisijas sēdēs, kā arī lūgta konsultācija LZA TK vai citām LZA TK terminoloģijas apakškomisijām
- *konsultatīvais darbs veicina problēmterminu un jēdzienu apzināšanu; tiek apzināti jēdzieni, kuru skaidrojums ir novecojis, gan arī jauni profesionālie jēdzieni un termini, kuriem nepieciešami latviskie ekvivalenti*

ID TAK izskatīto terminu piemēri

- **vietēja pakalpojumu sniegšanas vieta** (vietēja PSV) — bibliotēkas struktūrvienība (nodaļa), kura atrodas citā adresē nekā bibliotēkas centrālā novietne, bet nav reģistrēta Bibliotēku reģistrā (tā ir reorganizēta pagasta bibliotēka, kas izvietota apkalpojamā teritorijā).

Piezīme: Konkrētajos nosaukumos apzīmētājs vietējs nebūtu jālieto.

digitāla kolekcija

digital collection

Ar metadatiem aprakstīts digitālo objektu kopums par noteiktu tēmu (personu, vietu, notikumu u. tml), kas padarīts pieejams lietotājiem (tiešsaistē vai arī lokāli bibliotēkā).

Sadarbībā ar ITTEA

- data literacy – datpratība [ieteicams]; datu pratība
- data fluency – datu lietpratība

LV datu lietpratība

 [Atvērt](#)

EN data fluency

Piezīme: Apstiprināts: LZA TK ITTEA, 02.07.2021.

Kolekcija: Bibliotēku un arhīvu terminu kolekcija

Nozare: Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas

LV datpratība [ieteicams]; datu pratība

 [Atvērt](#)

EN data literacy

Piezīme: Apstiprināts: LZA TK ITTEA, 02.07.2021.

Kolekcija: Bibliotēku un arhīvu terminu kolekcija

Nozare: Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas

Aktuāls termins iesniegts LZA TK

Grāmatu pakomāts?

Grāmatomāts?

Bibliomāts?

Lēmums publicēts «Latvijas Vēstnesī»;

Laidiens: 26.10.2022., Nr. 208

LZA Terminoloģijas komisijas lēmums Nr. 104

Par termina *bibliomāts* apstiprināšanu latviešu valodā

Pieņemts 20.09.2022.; prot. Nr. 6/1168

Pēc LZA Terminoloģijas komisijas Informācijas un dokumentācijas terminoloģijas apakškomisijas lūguma LZA Terminoloģijas komisija ir apspriedusi un oficiālā lietojumā **apstiprina** LZA Terminoloģijas komisijas 2022. gada 20. septembra sēdē akceptēto latviešu valodas terminu ***bibliomāts*** ar šādu definīciju:

"pašapkalpošanās iekārta bibliotēkā pasūtīto izdevumu saņemšanai un nodošanai 24 stundas diennaktī".

LZA TK priekšsēdētājs **M. Baltiņš**

LZA TK zinātniskā sekretāre **A. Vucāne**

Terminu pieejamības nodrošināšana tīmeklī

- Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāze - aktuāli nozares termini <http://termini.lnb.lv/>
- Latvijas Nacionālais Terminoloģijas portāls termini.gov.lv Bibliotēku un arhīvu terminu kolekcija

L N B

Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāze

[Par datubāzi](#) [Sadarbības partneri](#) [Citi resursi](#) [Ieteikumi](#)

Meklējamais termins:

Meklēt

Termina valoda:

visas LV RU EN DE

Nozare:

bibliotēkas

Avots:

LVS ISO 5127:2017 I...

Atrastie termini

- [\(zinātnisks\) raksts](#)
- [adaptācija](#)
- [administratīvā vēsture](#)
- [adrešu grāmata](#)
- [aizsargiespiedums](#)
- [alfabētiskais katalogs](#)
- [alfabētiski sistemātiskais katalogs](#)
- [Angļu un amerikāņu katalogizācijas noteikumi \(AACR\)](#)
- [anotācija](#)
- [apkopots izdevums; kopojums](#)
- [apliecināta kopija](#)
- [apraksta līmenis](#)
- [aprakstošs ieraksts](#)
- [aprakstvienība](#)
- [aranžējums](#)
- [artefakts](#)
- [asējums](#)
- [atkalnācums](#)

LV: ieguvums

Statuss: apstiprināts

EN: outcome

Definīcija: Tiešs, iepriekš definēts rezultāta efekts, kas saistīts ar bibliotēkas plānošanas mērķiem un uzdevumiem (piemēram, lietotāju skaits, lietotāju apmierinātības līmenis).

Avots: LVS ISO 16439:2022 Informācija un dokumentācija. Metodes un procedūras bibliotēku ietekmes novērtēšanai

Piezīmes: Tas ietver ieguvumus, kas attiecas uz bibliotēkas institūciju vai sabiedrību.

Apstiprināts: LZA TK ID TAK, 13.01.2022.

LV: rezultāts; iznākums

Statuss: apstiprināts

EN: output

Definīcija: Bibliotēkas procesu produkti (piemēram, katalogizēto nosaukumu skaits, izsniegumu skaits, sniegto uzziņu skaits).

Avots: LVS ISO 16439:2022 Informācija un dokumentācija. Metodes un procedūras bibliotēku ietekmes novērtēšanai

Apstiprināts: LZA TK ID TAK, 13.01.2022.

Bibliotēku un arhīvu nozares termini Latvijas Nacionālajā terminoloģijas portālā (LNTP)

- Atbilstoši LZA TK darbības stratēģijai valstī veidojama viena visaptveroša datubāze
- Latvijas Nacionālais terminoloģijas portāls tika atvērts 2018. gada nogalē
- 2021. gadā uzsākta Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāzes satura eksportēšana uz jauno portālu – eksportēti ~ 2000 termini
- Bibliotēku un arhīvu termini meklējami “Bibliotēku un arhīvu terminu kolekcijā”
- 2022. gadā turpinās kolekcijas rediģēšanas un papildināšanas darbs
- Šajā darbā laba sadarbība ar portāla uzturētājiem VVC un Tildi

[Kolekcijas](#) /

Bibliotēku un arhīvu terminu kolekcija

Bibliotēku un arhīvu terminu kolekcijā iekļauti Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas (LZA TK) Informācijas un dokumentācijas terminoloģijas apakškomisijas apstiprinātie termini. Termini pieejami arī LNB "Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāzē" <http://termini.lnb.lv>

Grupa: Informācijas un dokumentācijas terminoloģijas apakškomisija

Nozare: Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas

Šķirķļu skaits: 2240

Meklēt pēc atslēgas vārda

Visas valodas

Meklēt

Šķirkļu piemēri no LNTP

LV vārdnīckatalogs

Piezīme: Apstiprināts: LZA TK ID TAK, 20.02.2020.

Definīcija:

Katalogs, kurā priekšmetu ieraksti no priekšmetu iedaļu saraksta vai autoritatīvās datnes tiek iekļauti vienā kontrolētā alfabētiskā secībā ar autora un dokumenta nosaukuma ierakstiem.

LVS ISO 5127:2017 Informācija un dokumentācija. Pamatvirzieni un vārdnīca

EN dictionary catalogue

Kolekcija: Bibliotēku un arhīvu terminu kolekcija

Nozare: Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas

LV vispārīgais dokumentu glabāšanas termiņu saraksts

Piezīme: Apstiprināts: LZA TK ID TAK, 20.02.2020.

Definīcija:

Dokumentu saraksts, kas reglamentē noteiktas dokumentu sērijas, kuras kopīgas vairākām organizācijām vai vienas organizācijas vairākām administratīvajām struktūrām.

LVS ISO 5127:2017 Informācija un dokumentācija. Pamatvirzieni un vārdnīca

EN general records schedule; general schedule; common records schedule

Kolekcija: Bibliotēku un arhīvu terminu kolekcija

Nozare: Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas

Terminoloģijas darba popularizēšana

ikgadējas ID TAK organizētās terminoloģijas konferences

2019 – “Latviešu terminoloģija simts gados “ – sadarbībā ar LZA TK

2020 – pasākums “Aktuāli terminoloģijas resursi un rīki – atbalsts bibliotēku nozares un saskarnozaru speciālistiem”

2021 – “Kultūras mantojuma institūciju datu sadarbspēja digitālajā telpā: terminoloģiskais aspekts “ – sadarbībā ar LNB BI

2022 – “Aktualitātes bibliotēku nozares un saskarnozaru terminoloģijā“

terminoloģijas aktualitātes

Latvijas Bibliotēku portālā biblioteka.lv

LNB BAC *Facebook* lapa

Dalība starptautiskās terminoloģijas norisēs

Lietuviešu valodas institūta Terminoloģijas centra 4. starptautiskā terminoloģijas konference «Terminoloģijas zinātniskās, administratīvās un izglītības dimensijas» (Scientific, administrative and educational dimensions of terminology) 2021. gada oktobrī

Raksts “Bibliotēku nozares terminoloģijas attīstība Latvijā un RDA standarta terminu tulkošanas problēmas un risinājumi” Lietuvas žurnālam “Terminologija (2021)”

Publikācija par konferences «Kultūras mantojuma institūciju datu sadarbība digitālajā telpā: terminoloģiskais aspekts» norisi IFLA Metadata Newsletter 2021. g. decembrī

Latviešu terminoloģija simts gados

- 2019. gads – zinātniskā konference "Latviešu terminoloģija simts gados" veltīta simtgadei kopš Izglītības ministrijas Terminoloģijas komisijas izveides 1919. gada rudenī, kad aizsākās valstiskas rūpes par nacionālās terminoloģijas sistēmas attīstību
- Rīkota sadarbībā ar LZA Terminoloģijas komisiju un VPP projektu "Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību"
- 2020 gads – LNB ZR 6. sējuma sagatavošana – iekļauti konferencē prezentētie zinātniskie pētījumi
- Nozīmīgs ieguldījums latviešu terminoloģijā
- Krājums publicēts 2020. gada nogalē, 2021. gada martā krājuma atvēršana tiešsaistē

«Aktualizējam nozares terminus»

2022. gadā sākta jauna rubrika LNB Bibliotēku attīstības centra *Facebook* lapā

Aktualizējam nozares terminus
© LNB Bibliotēku attīstības centrs

bibliotēkas krājums vai bibliotēkas fonds

Latvijā informācijas resursu kopumu, kas ir bibliotēkas pārziņā, sauc par krājumu. Termins “fonds” krājuma vai noteiktu krājuma daļu apzīmēšanai tiek lietots citās atmiņas institūcijās. Bibliotēku jomas profesionālajā komunikācijā ir lietojams termins “krājums”.

Avots: Bibliotēku likums; LVS ISO 2789:2016 Informācija un dokumentācija. Starptautiskā bibliotēku statistika

Aktualizējam nozares terminus
© LNB Bibliotēku attīstības centrs

Kā latviskot angļu valodas terminus “**output**” un “**outcome**” bibliotēku nozarē?

rezultāts; iznākums – angl. output
Bibliotēkas procesu produkti (piemēram, katalogizēto nosaukumu skaits, izsniegumu skaits, sniegto uzziņu skaits).

ieguvums – angl. outcome
Tiešs, iepriekš definēts rezultāta efekts, kas saistīts ar bibliotēkas plānošanas mērķiem un uzdevumiem (piemēram, lietotāju skaits, lietotāju apmierinātības līmenis). Ietver ieguvumus, kas attiecas uz bibliotēkas institūciju vai sabiedrību.

Avots: Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāze (termini.lnb.lv)

RDA – jauns datu standarts

- RDA: Resource Description and Access – Resursu apraksts un piekļuve
- RDA terminu, vērtību un attiecību vārdnīca
- RDA Registry

RDA element sets: Agent properties

Properties that represent the attribute and relationship elements of the RDA Agent, Collective Agent, Person, Family, and Corporate Body entities.

Number of active elements:	1053
Namespace:	http://rdaregistry.info/Elements/a/
Version:	v5.0.6
Suggested prefix*:	rdaa
Example curie:	rdaa:P50157

* registered at prefix.cc

Languages

Arabic Catalan Danish Dutch English Estonian Finnish French German Greek
Hungarian Italian **Latvian** Norwegian Spanish Swedish

Downloads

CSV (text/csv) [English language only]
JSON-LD (application/json   application/json+ld)
N-Triples (text/rdf+nt)
RDF/XML (application/rdf+xml)

Semantics

Each property in the canonical element set:

has a domain of the class that represents the Agent entity or its subtypes.
is linked from its child **datatype** property in Agent datatype properties by *rdfs:subPropertyOf*.
is linked from its child **object** property in Agent object properties by *rdfs:subPropertyOf*.

Properties Index

Show 25 entries

Search:

#	 CURIE	↑↓ Label	↑↓ Definition	Status	↑↓
#	 rdaa:P50001	"ir respondents akadēmiskajā disputā"	"Sasaista personu ar darbu, kas ir akadēmiskā disputa vadītāja piedāvātās tēzes, kuras aizstāv vai kam oponē kandidāts grāda iegūšanai."	Published	
#	 rdaa:P50002	"ir apsūdzētais (institūcija)"	"Sasaista institūciju ar augstākas instances tiesas spriedumu zemākās instances tiesas sprieduma izskatīšanā, ko pārsūdz institūcija vai persona."	Published	
#	 rdaa:P50003	"ir grāda piešķirējainstitūcija"	"Sasaista institūciju ar darbu, par ko ir saņemts akadēmiskais grāds, ko piešķirusi institūcija."	Published	

Satura papildināšana – kopīgs nozaru speciālistu darbs

Ikviens interesents ir aicināts aktīvi līdzdarboties gan «Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāzes» (<http://termini.lnb.lv/>), gan Nacionālā Terminoloģijas portāla (termini.gov.lv) papildināšanā

Apspriežamus terminus, terminu kopas un jēdzienus, kā arī jautājumus par terminu lietojumu var sūtīt LZA Terminoloģijas komisijas un LZA TK Informācijas un dokumentācijas apakškomisijas ekspertiem uz e-pastiem: tk@lza.lv un termini@lnb.lv

Paldies!

Ina Virbule
Latvijas Nacionālā bibliotēka
LZA TK ID TAK priekšsēdētāja
Ina.virbule@lnb.lv

Inese Kazāka
Latvijas Nacionālā bibliotēka
LZA TK ID TAK sekretāre
Inese.kazaka@lnb.lv

